

A jövő nemzedékek és az erdészeti politika

Dr. Jánossy László

A Jövő Nemzedékek Országgyűlési
Biztosa Irodája

**Országos Erdőforum,
2010. december 2-3. Kőszeg**

Témák

- A világ erdeinek helyzete
- Az európai erdők állapota
- Az erdők nyújtotta legfontosabb javak és szolgáltatások
- Hazai erdők állapota
- Natura 2000 erdők
- “Jövő nemzedékek-szemponjú” erdőművelésre vonatkozó nemzetközi és hazai tervek, vállalások
- JNOI korábbi állásfoglalás, jelenlegi üzenetek

Nemzeti Erdőprogram 2006-2015

“Az erdőt olyan módon és ütemben kell hasznosítani, hogy a gazdálkodási lehetőségek **a jövő nemzedékei** számára is fennmaradjanak mégpedig úgy, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetközelségét, termő-, felújuló- és életképességét, továbbá megfeleljen a társadalmi igényekkel összhangban levő védelmi és gazdasági követelményeknek, betöltse természet- és környezetvédelmi, egészségügyi-szociális, kulturális, turisztikai, valamint oktatási és kutatási célokat szolgáló szerepét.”

Bevezető

Az erdők:

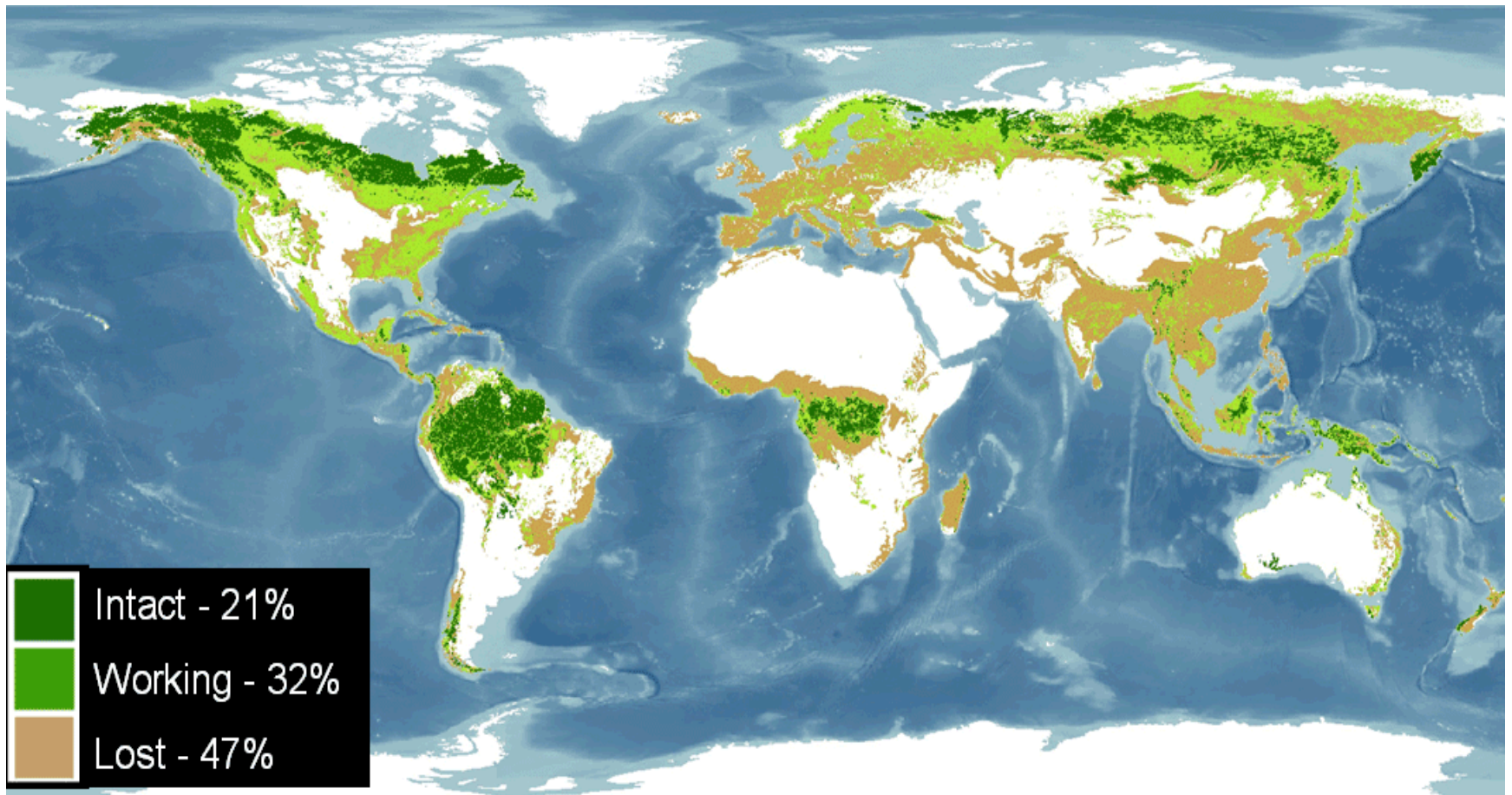
- a legfajgazdagabb szárazföldi ökoszisztémák – a növényi diverzitás “forró pontjainak” 75%-a erdei élőhely
- rendkívül sokrétűek javakban és ökoszisztéma-szolgáltatásokban - 5000 feletti az erdőkhöz köthető termékek száma: gyógyszer, élelmiszer, takarmány, építőanyag, tűzifa, gyanta, parafa, kaucsuk...
- a nem materiális javak közül kiemelkedőek a társadalmi, kulturális, spirituális típusú szolgáltatások
- alapvető szerepük van a klímaváltozás mérséklésében és a klímaadaptációban (mikro- és makroklíma szabályozása, szénnyelő és széntároló, vízmegtartó), talajerózió gátlás
- kiemelkedően fontos szerepük van a talajképződésben
- mindemellett növekvő igény van az erdőből származó nyersanyagokra és termékekre.

Bevezető

Az erdőket világszerte veszélyeztető tényezők közül a legjelentősebbek:

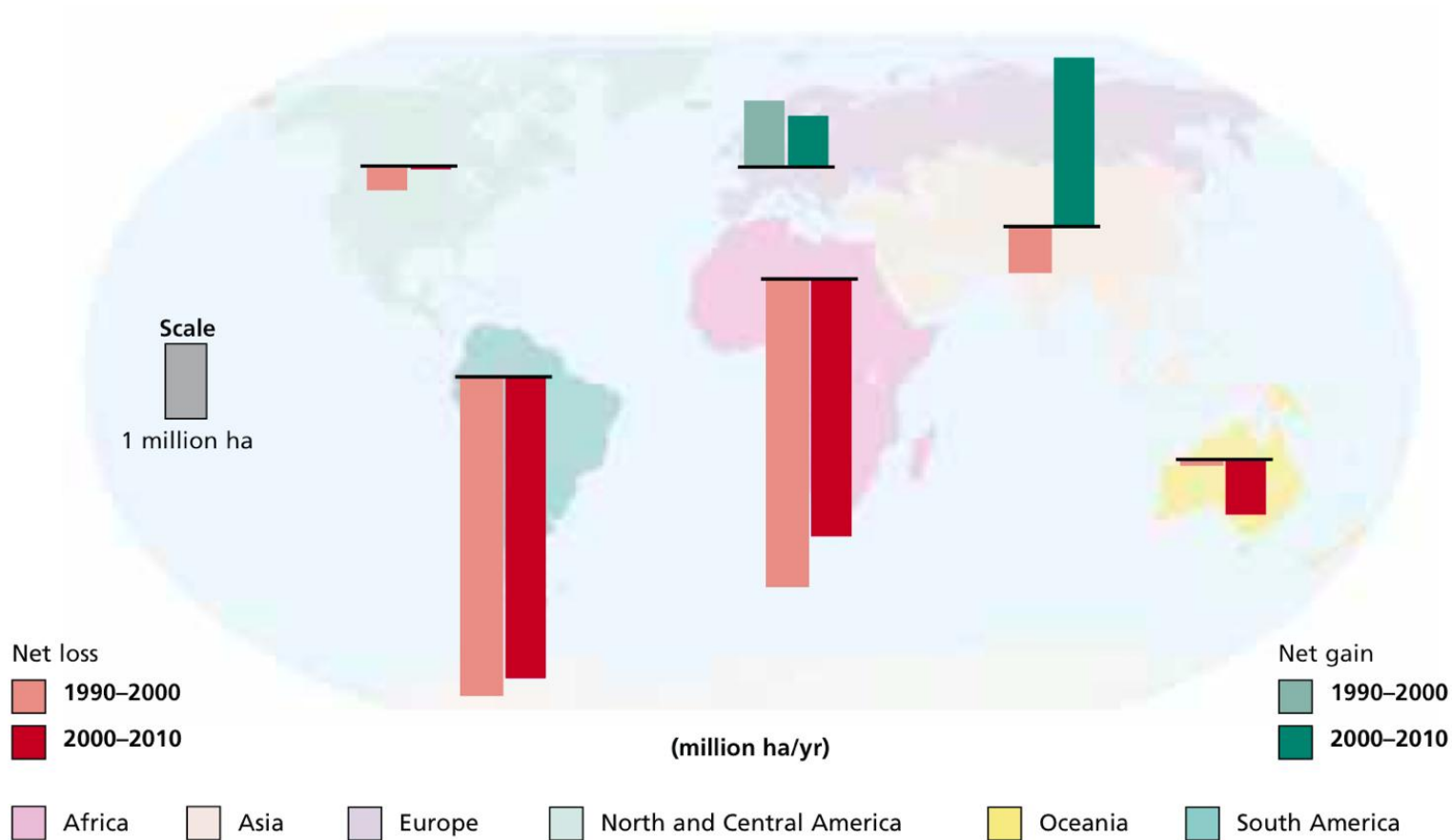
- az erdők antropogén és környezeti okokból (tűz, szárazság) történő pusztulása – ezek üteme kismértékben lassul, illetve a hangsúlyok áttevődnek...
- illegális fakivágások és kereskedelem
- mezőgazdasági területek terjedése - részben az élelmiszerválság fenntarthatatlan megoldásaként
- Európában kiemelten a bioüzemanyagokkal kapcsolatban tett vállalások miatt a földhasználat-váltások fenyegetőek - hacsak maguknak a földhasználat-váltásoknak a CO₂-kibocsátást növelő hatását nem kalkulálják bele...

A világ erdeinek állapota – 2010

Világ erdeinek állapota – 2010

FIGURE 2.5
Annual change in forest area by region, 1990–2010

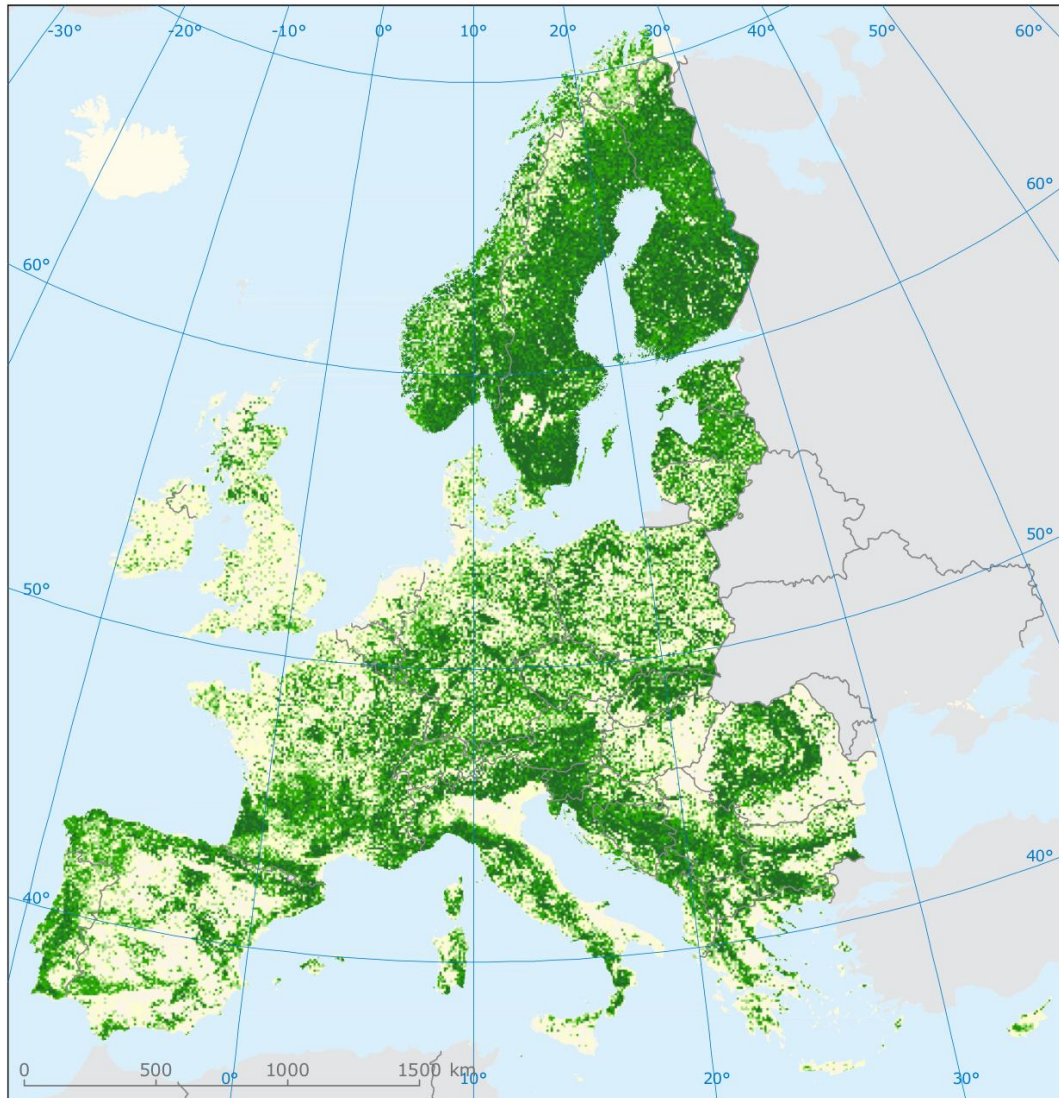
Globális helyzet, tendenciák

- Bolygónk szárazföldjeinek 31%-át borítja valamilyen erdő
- Az erdőborítottság 4.05 mrd hektár – enyhén növekszik, ám az ültetvények nélkül évi 13 millió hektárral csökken (FAO, 2010)
- A mérsékelt övi lomb- és kevert erdők fele, a trópusi erdők negyede eltűnt, fragmentálódott
- Túlevelű fajok 28%-a kihalással fenyegetett. (172 a 620-ból – 2008 IUCN Red List)
- Az erdőgazdasági termékek, illetve a fa-alapú energia produkciója és fogyasztása várhatóan növekedni fog

Globális erdővédelmi irányok, politikák

- Növekvő figyelem az erdei ökoszisztémák szolgáltatásaira – különösen a klímaváltozással összefüggésben.
- Erdő, mint megélhetés, a jólét és jól-lét alapja
- Rendszerszintű megközelítés, helyi/tradicionális tudás fontossága

- **“Sustainable Forest Management” – 2005-től**
- **REDD+** (klímareguláció és –adaptáció + biodiverzitás és szociális szempontok is)
- **Degradált erdei élőhelyek helyreállítása** (800 millió ha világszerte)

Európa erdőborítottsága

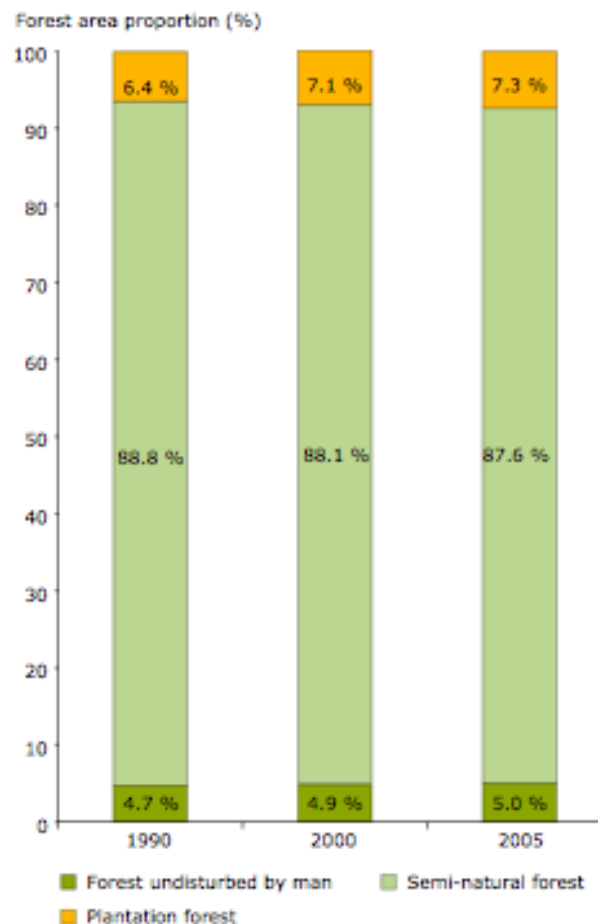

Source: EC, 2007.

Európai helyzet

- Összterület növekszik – kb. 1 mrd ha, ebből 80% Oroszországi Föderáció
- EEA – az erdők kevesebb, mint 5%-a emberi zavarás nélküli; 87.6% természetközeli; 7.3% ültetvény (2005) – Oroszországgal együtt: 23.3%
- EU27 – 177 millió ha, avagy a szárazföld 42%-a (2005)
- Erdők 50%-a tűlevelű, 25% lombhullató, 25% kevert erdő.
- 70% 2-3 fajból álló kevert fajösszetételű erdő, 30% egyetlen fafajból áll.

Figure 3.1 Forest naturalness in EEA member and cooperating countries

Source: MCPFE, 2007.

Európai/uniós erdővédelmi politika

- **Forest Europe ‘growing life’ – avagy: MCPFE – Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe** – összhangban a riói és johannesburgi egyezmények/vállalások tartalmával – (Helsinki, 1993; Lisszabon, 1998; Bécs, 2003; Varsó, 2007 (→2011 Oslo) – www.foresteurope.hu
- **EU Forest Action Plan – 2006:** 'maintain and appropriately enhance biodiversity, carbon sequestration, integrity, health and resilience of forest ecosystems at multiple geographical scales'
- **Zöld Könyv – 2010 március:** Erdővédelem és erdészeti információcsere az Európai Unióban: erdeink felkészítése az éghajlatváltozásra – [Európai Bizottság 2010. március 1.](#)
Vitaanyag - A dokumentum kiemeli az európai erdők szerepét a munkahelyteremtésben, a gazdaságban, a nyersanyag- és energiatermelésben és az emberi élet minőségének biztosításában.

Erdei ökoszisztémák szolgáltatásai

Erdei ökoszisztémák nyújtotta javak és szolgáltatások

Javak

- Élelmiszer, nyersanyagok
- Genetikai erőforrások
- Biokémiai anyagok (gyógyszerek pl.)
- Édesvíz

Kulturális szolgáltatások

- Spirituális és vallási értékek
- Tudásbázis
- Oktatás, inspiráció
- Kikapcsolódás, esztétikum

Szabályozó szolgáltatások

- Inváziós fajok kontrollja
- magterjesztés, beporzás
- Klímaszabályozás
- Betegségek terjedésének szabályozása
- Természeti katasztrófák elleni védelem
- Erózió védelem

Támogató szolgáltatások

- Vízciklus
- Primer produkció
- Tápanyagciklus
- Talajképződés
- Élőhely
- O₂-termelés

Erdők nyújtotta javak és szolgáltatások

- Talajvédelem – (erózió, nedvességtartalom, tápanyag)
- Klímareguláció / klímaadaptáció
  - O₂, levegőtisztítás, páratartalom biztosítása
  - CO₂-megkötés és tárolás
- Vízmegtartás, a hirtelen lefolyás megakadályozása – árvízvédelem
- Erdők mint takarmány (főként fejlődő országokban)
- Faanyag (tűzifa, bútort, egyéb), kéreg, parafa...
- Nem-faanyag típusú erdei haszonvételek (gyümölcs, gyógynövény, zuzmó, moha, gomba...)
- Erdő, mint természetes élőhely
- Erdőtalajok rendkívüli diverzitása – az ebből adódó szolgáltatások

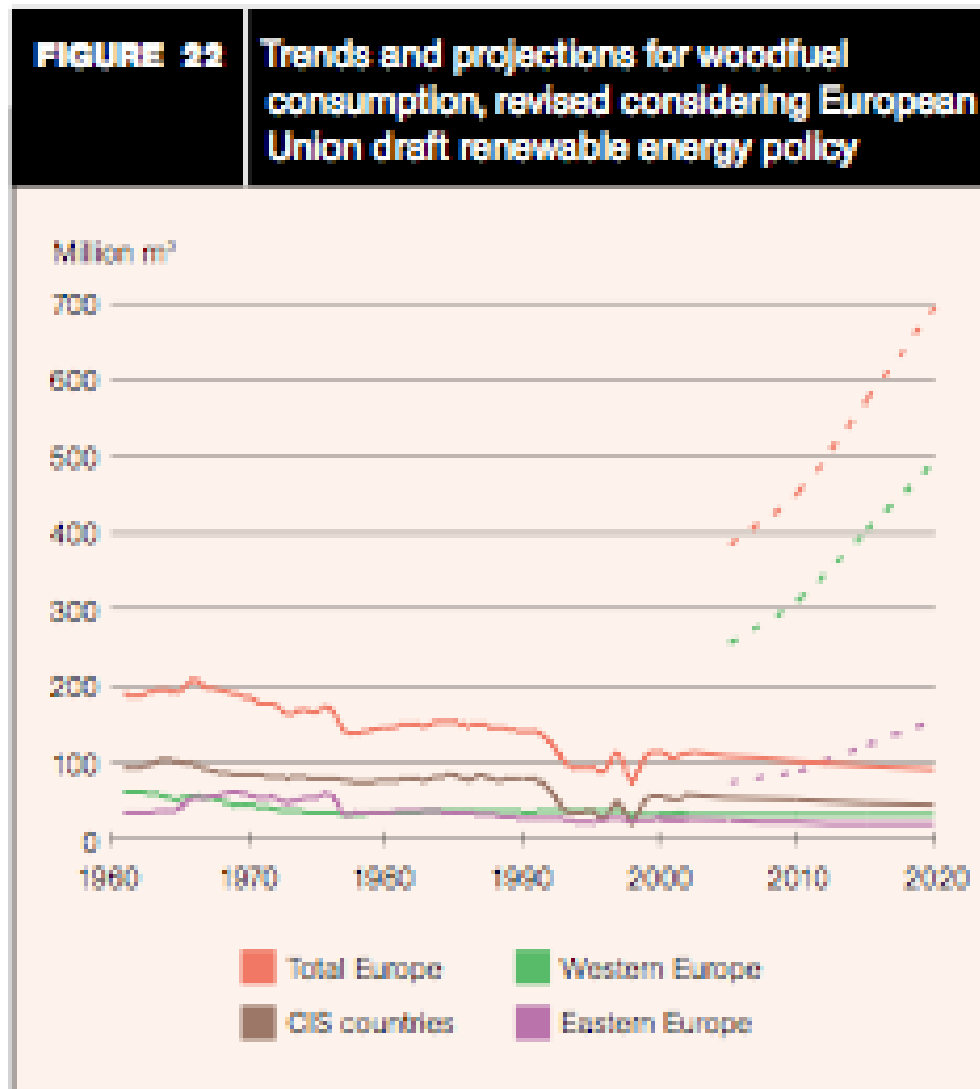
Széntárolás

- **Széntárolás** – az idős természetes és természetközeli erdők a legnagyobb diverzitású genetikai és fajdiverzitású erdők, s egyben hatékonyabb szén (CO₂) raktárak – (Románia, Bulgária a leginkább)
- EU27: az erdőkben tárolt szén 73%-a a felszín feletti biomasszában, 20%-a a felszín alatt, 7% pedig a holt faanyagban van.
- A növekvő biomassza-igény és széntárolási-megkötési igény a nagy faanyag-termelékenységű fajokat/genotípusokat részesítené előnyben, ám a genetikai diverzitás csökkenése lecsökkentheti a klímaadaptációs képességet!
- Megoldás: hosszú vágásforduló, idős erdők kímélete, holtfa kímélete.

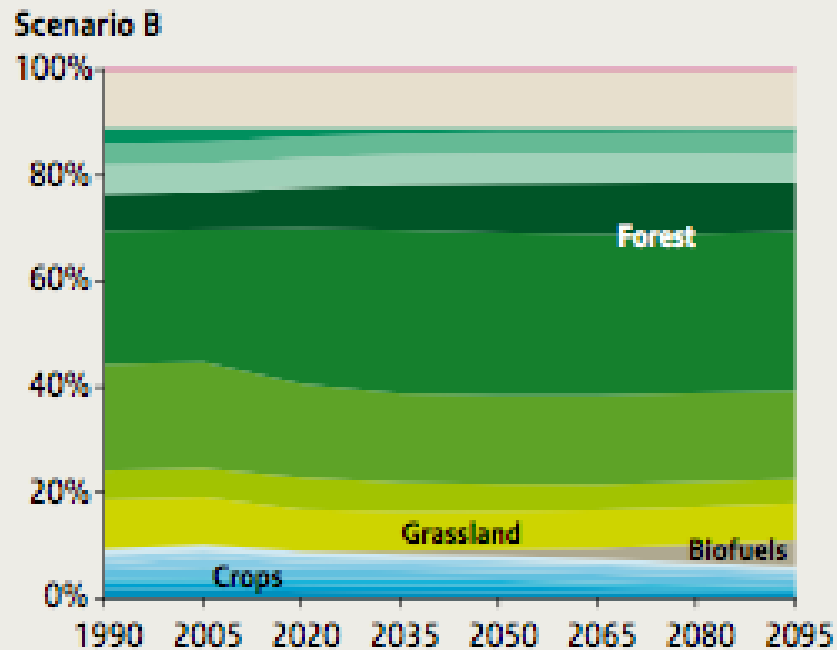

Fa, mint energiahordozó

- A fa, mint energiahordozó (woodfuel) felhasználása – lehetséges, hogy ez az európai faipar/erdészet fő profilja a jövőben... (FAO, 2009)

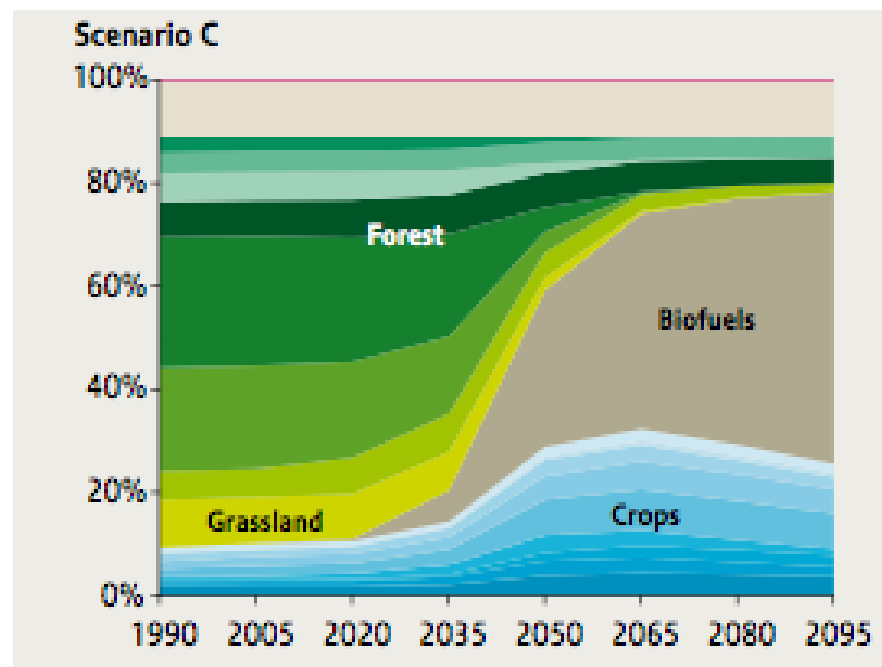

Bioüzemanyag - lehetséges hatások a földhasználatra

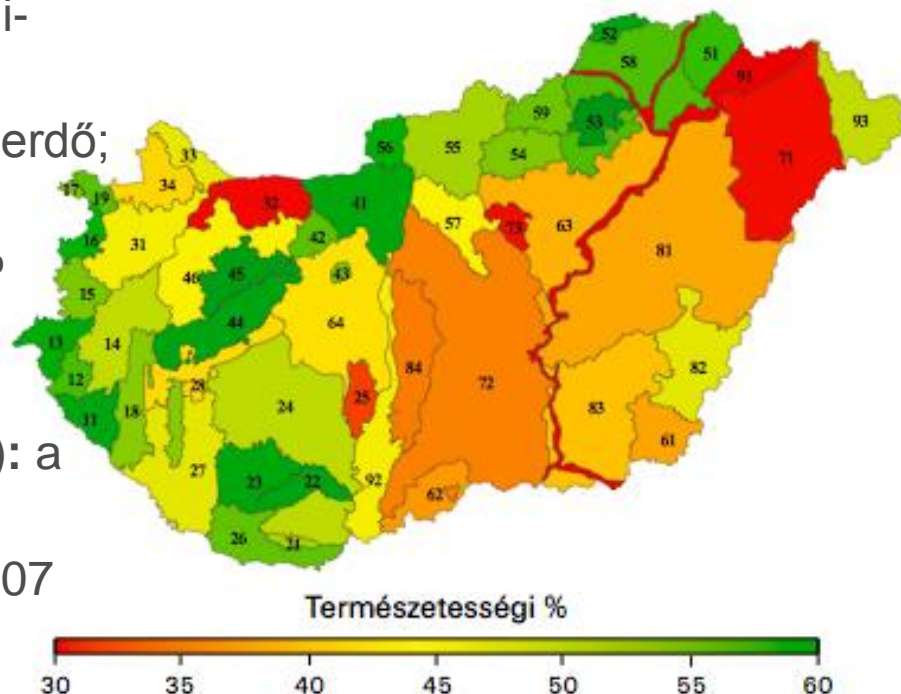
B forgatókönyv: a CO₂-kibocsátásokra alkalmazott pénzügyi ösztönző, *úgy, hogy figyelembe veszik a földhasználat-váltásból eredő CO₂-kibocsátást.*

C forgatókönyv: a CO₂-kibocsátásokra alkalmazott pénzügyi ösztönző, *anélkül, hogy figyelembe vennék a földhasználat-váltásból eredő CO₂-kibocsátást.*

Hazai erdők állapota

- **Erdőborítottság:** 2.029.000 ha növekszik
– az ültetvények és a mezőgazdasági területek erdősítése miatt
- **Tulajdonviszonyok:** kb 58% állami-/közerdő; 42% magánerdő
- **Erdők rendeltetése:** 64% termelő erdő; 14% talaj- és vízvédelmi; 21% természetvédelmi rendeltetésű; 1% szociális
- **Natura 2000** – lásd később
- **Fenntartható erdőművelés (SFM):** a területek 100%-án?
- **Erdő természetesség** – Bartha 2007

4. ábra: Az erdők természetessége erdészeti tájanként. A színek folytonos skálán %-ban jelzik a természetességi állapotot (100% = természetes, 0% = teljesen művi). A számok az erdészeti tájakat jelölik (l. 4. táblázat)

forrás: FAO, 2010

www.jno.hu

Natura 2000 erdők

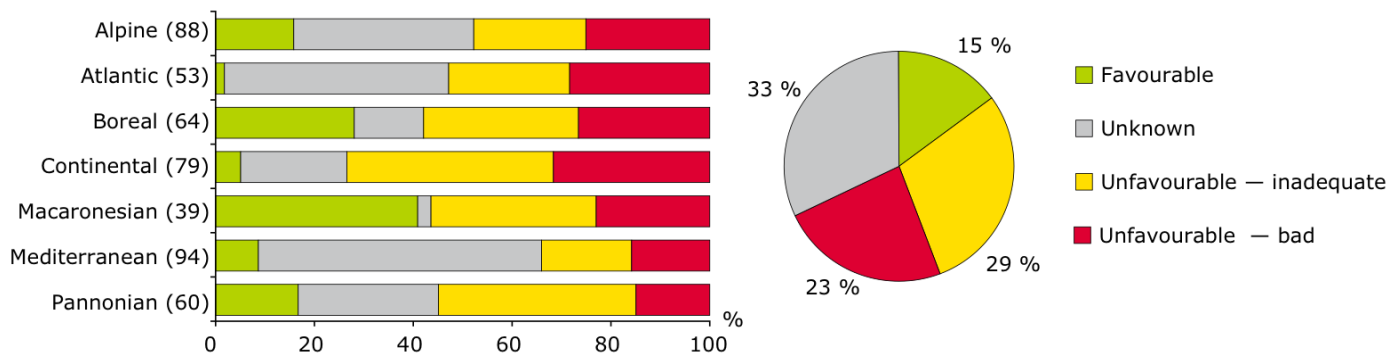
- **EU:** a szárazföldi Natura 2000 területek harmada erdő
- **Magyarország:** A közel 2 millió hektár Natura 2000 területből az erdő művelési ágban lévő területek teszik ki a legnagyobb részt, majd a szántók, gyepek
- 1.950 ezer hektár hazai tervezett erdőből 774 ezer hektár Natura 2000 terület. Ebből 210.070 ezer hektár magánerdő (az összes magántulajdonú, erdőtervezéssel érintett erdő közel 25%-a), a maradék 560 ezer hektár állami tulajdonú erdőterület.

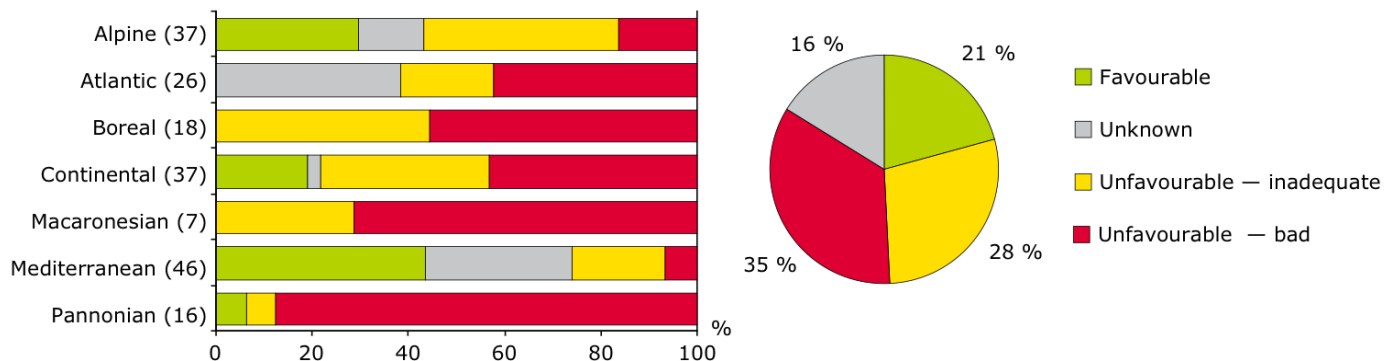
hazai Natura 2000 erdők állapota

HD 17. cikkely szerinti jelentés - 2007

Figure 3 Conservation status of species of Community interest that prefer forest ecosystems listed in the EU Habitats Directive in the EU-25

Figure 4 Conservation status of forest-related habitat types of Community interest listed in the EU Habitats Directive in the EU-25

Nemzeti Erdőprogram – 2006-2015

- „... a XXI. sz. elejére kialakult az a felfogás, amely szerint az erdő **védelmi, szociális és kulturális vonatkozású hasznai megelőzik** az anyagi jellegűeket, pl. a fatermelésből származó pénzügyi hasznot”
- “A hazai **erdők túlnyomó része közhasznú, pusztta létevel közérdekű célokat szolgál**, a lakosság számára nyitott, tehát szociális, védelmi, pihenési és üdülési szolgáltatásaival „közerdő” jellegű. **A közcélok teljesülését azonban a magánerdőben is fokozottan kell támogatni**, hiszen az ország erdeinek 42 százalékán nem mondhatunk le e célok érvényesüléséről.”
- „...a természeti értékek és területek védelmét, az erdők biológiai sokféleségének megőrzését **nem lehet kizárólag a jogszabályok alapján védetté nyilvánított objektumokra (pl. fajokra, élőhelyekre, területekre) korlátozni**. A természeti értékek és területek általános védelmének a kiemelt természetvédelmi oltalom alatt nem álló területeken is érvényesülnie kell.”
- Az erdei ökoszisztéma minél teljesebb formában való megőrzésének kiemelt feltétele a **természetes folyamatokat követő erdőkezelés, erdőgazdálkodás, a fenntartható vadlétszám és természetes populációkra alapozott vadgazdálkodás**.

JNOB állásfoglalás az erdőtörvényről/1 2009

- A **természetes**, természetszerű és származékerdőnek, a védett és Natura 2000-es **erdőnek külön kezelést**
- Ezek **erdőtervének** készítésébe **be kell vonni a zöldhatóságot és a civileket**
- Határozzák meg a **csak Natura 2000-es erdők elsődleges védelmi** rendeltetését
- Naturás erdők **üzem módját** a jelölő fajok, élőhelyek védelme kell, hogy meghatározza

JNOB állásfoglalás az erdőtörvényről/2 2009

- A **természetes**, természet szerű és származékerdőben, a védett és Natura 2000-es erdőben **végzendő erdőgazdasági tevékenységet ellenőrizhesse a zöldhatóság**
- Ezekben az erdőkben **ne legyen tarvágás**
- **Védett területen** védelmi rendeltetés mellé **nem adható gazdasági rendeltetés**
- Ezek **forgalomképtelenek** maradjanak
- **Hatósági korlátozásra** kártalanítás nincs

Folyamatos borítottságra átállítani

- Védett és Naturás erdőket folyamatos borítottságra átállítani
- Írják elő a végrehajtási rendeletek az átállást
- Módszertani minta legyen: a NP-ok erdői és a Pro Silva kezelésűek
- Ökológiai szolgáltatásai érvényesüljenek
- A vízgyűjtőkön folyamatos borítottság nélkül az EU Víz-Keretirányelvnek sem tudunk eleget tenni

JNOI üzenetek

- **Nemzeti erdőprogram 2006-2015: rendkívül előremutató vállalások/elvek a hazai erdők kapcsán**
- Ezek az alapelvek az új erdőtörvényben megjelentek 2009-ben: fontos, hogy a jelentős viták tüzeiben formálódott **erdőtörvény tartalma megmaradjon**, biztonságos jogi keretet jelentsen továbbra is, első legyen a természetvédelem
- **Az erdők a legnagyobb hányadot jelentik** a hazai Natura 2000 területekből – ezeken a területeken is előtérbe kell kerüljön a természetkímélő erdőgazdálkodási gyakorlat
- Az erdőgazdálkodásra elérhető források fontos pénzügyi ösztönzők, ám fontos, hogy az élőhely **helyreállítás, fenntartás és fejlesztés** ne mosódjanak össze: ahogy láttuk, a Natura 2000 erdők természeti állapota nem *okvetlenül* jó, *nem ezért* jelölték őket. A kedvező védelmi helyzetet (FCS) – az irányelv értelmében is – *helyre kell állítani*, illetve *ha már helyreállt*, fenn kell tartani, illetve fejleszteni.

Nevezetes dátumok fordulója:

- Biodiverzitás nemzetközi éve 2010
- Erdők nemzetközi éve - 2011

Köszönöm a figyelmet!

És külön köszönöm Králl Attila
segítségét!

Jánossy László

janossy@obh.hu

06 1 47-57-324

www.jno.hu

